

Forebyggende Plan for Omsorgssvikt og Atferdsvansker

Berlevåg
kommune

Vedtatt av kommunestyret 20/2-25 under sak 31/25

Innhold

Introduksjon	0
I Støtte og Ressurser	0
Handlingsveileder vold og overgrep mot barn	1
Kartlegging av Tilbud, Kompetanse og Samhandling i Berlevåg Kommune	2
Juridisk Rammeverk	10
Lov om bernevern	10
Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028)	10
Forebyggende Arbeid	13
Samordning	14
Taushetsplikt og tverrfaglig samarbeid	15
Taushetsplikt	15
Tverrfaglig Samarbeid	17
Omsorgssvikt og atferdsvansker	18
Omssorgssvikt	18
Atferdsvansker	19
Tall og data	20
Risiko- og beskyttelsesfaktorer	21
Liste med Risiko- og beskyttelsesfaktorer	22
Konklusjon	24

Vedtatt av kommunestyret 20/2-25 under sak 31/25

Introduksjon

Barna og ungdommene i Berlevåg kommune representerer fremtiden og står sentralt i kommunens samfunnsutvikling. I en tid hvor befolkningen i kommunen har blitt redusert over tid, blir det spesielt viktig å sikre en god oppvekst for de yngste. Dette innebærer å gi dem trygge rammer og muligheter for å vokse opp i et miljø hvor de kan trives, lære, og utvikle seg til robuste voksne. Kommunen erkjenner at barn og ungdom er en avgjørende del av dens vitalitet, og det er derfor en prioritet å styrke deres velferd og beskyttelse.

For å gjøre det enklere for innbyggere i Berlevåg kommune å finne hjelp og råd, er informasjon om tilgjengelig veiledning og tjenester for barn og ungdom blitt fremhevet i begynnelsen av denne handlingsplanen. Dette tiltaket er ment å sikre at de som trenger støtte, raskt kan finne nødvendige ressurser. I tillegg vil de påfølgende delene av planen, som beskriver de teoretiske rammeverkene og detaljerte strategiene for å motvirke omsorgssvikt og atferdsvansker, bidra til en grundigere forståelse av hvordan vi best kan støtte barn og ungdom i kommunen på lang sikt.

Med dette i tankene er det opprettet en handlingsplan mot omsorgssvikt og atferdsvansker. Planen er et verktøy for både nye innbyggere og eksisterende borgere som ønsker å bidra til et samfunn hvor barn kan oppleve trygghet, støtte og mulighet for utvikling. BTI-gruppen (Bedre Tverrfaglig Innsats) spiller en sentral rolle i denne innsatsen, og sammen med handlingsplanen er målet å skape gode vilkår for barns oppvekst i Berlevåg.

Denne handlingsplanen skisserer Berlevåg kommunes omfattende strategi for å motvirke omsorgssvikt og atferdsvansker blant barn og ungdom. Dokumentet starter med en gjennomgang av forebyggende arbeid og understreker at kommunens hovedmål ikke bare er å redusere risikofaktorer, men å fremme helse og velvære hos barn og ungdom. Selv om utfordringer som sosiale problemer, sykdom og andre komplekse forhold ikke kan fjernes helt, legges det vekt på betydningen av å styrke barns motstandskraft. Dette gjør dem i stand til å håndtere livets vanskeligheter på en måte som styrker dem, i stedet for å svekke dem. En sentral del av denne tilnærmingen er tidlig innsats, basert på prinsippet om at tidlige tiltak gir de største langsiktige fordelene. Ved å bruke Heckman-kurven som grunnlag, viser planen at tidlig investering i barns velferd gir de mest kostnadseffektive og innflytelsesrike resultatene.

Kapittelet om samordning forklarer kommunens ansvar for å sikre at tjenester for barn og deres familier er godt koordinert. Etter nylige endringer i norsk lovverk for velferdstjenester har Berlevåg kommune tatt i bruk en helhetlig tilnærming for å håndtere komplekse utfordringer som krysser over flere fagområder. Ansvar for samordning ligger hos kommunen selv, og ikke hos de enkelte tjenestene, for å sikre at barn og ungdom får den mest hensiktsmessige og rettidige støtten. Barn og deres familier har også muligheten til å uttrykke sine synspunkter på hvilken tjeneste som bør koordinere deres sak, slik at barnets beste alltid står i sentrum for vurderingene.

I kapittelet om taushetsplikt og tverrfaglig samarbeid blir viktigheten av taushetsplikt diskutert, da det ofte utgjør en betydelig barriere for effektivt samarbeid mellom ulike tjenester. Handlingsplanen gir tydelige retningslinjer for hvordan offentlige ansatte kan navigere balansen mellom taushetsplikt og plikten til å melde bekymringsverdige forhold.

I kapittelet om omsorgssvikt beskrives omsorgssvikt som et alvorlig samfunnsproblem som påvirker barns fysiske, psykiske og emosjonelle helse. Det fremheves at omsorgssvikt kan ha langsiktige og alvorlige konsekvenser for barnets utvikling. Omsorgssvikt omfatter situasjoner hvor barnets fysiske, psykiske eller emosjonelle behov ikke blir dekket, enten på grunn av foreldrenes psykiske problemer, rusmisbruk, vold i hjemmet eller andre forhold som påvirker omsorgssituasjonen negativt. Planen skiller også mellom ulike typer omsorgssvikt, som fysisk og psykisk mishandling, og understreker at barn som lever under slike forhold er spesielt utsatt og trenger omfattende beskyttelse.

Kapittelet om atferdsvansker viser til atferdsproblemer som et vedvarende mønster av opposisjonell, aggressiv eller destruktiv atferd som skiller seg markant fra det som anses som sosialt akseptabelt. Atferdsvansker kan være en betydelig utfordring både for individet, familien og samfunnet. Det understrekes at tidlig intervensjon er avgjørende for å forhindre at disse problemene eskaleres. Langsiktige studier viser at barn som utvikler atferdsvansker tidlig i livet, har større risiko for å møte psykiske, fysiske og sosiale problemer senere i livet. Kapittelet fremhever derfor betydningen av å gripe inn i hjemmemiljøet for å støtte barn som viser tegn på atferdsvansker.

Kapittelet om risiko- og beskyttelsesfaktorer trekker frem Øyvind Kvellos arbeid som sentralt for å forstå hvilke forhold som utgjør risiko for barns utvikling, og hvilke faktorer som kan bidra til å beskytte dem. Risikofaktorer som prematur fødsel, alvorlig sykdom, utviklingsforsinkelser, omsorgssvikt, vold, og kriminalitet nevnes som sentrale utfordringer som kan svekke barns psykiske helse og sosiale fungering. Samtidig understrekes det at beskyttelsesfaktorer som trygg tilknytning til omsorgspersoner, et godt sosialt nettverk, optimisme og mestringsstrategier kan bidra til å styrke barns motstandskraft. Planen legger vekt på at tiltak bør rettes mot å redusere risikofaktorer samtidig som beskyttelsesfaktorene forsterkes, for å skape de beste forutsetningene for barnas utvikling.

I Støtte og Ressurser

Vedtatt av kommunestyret 20/2-25 under sak 31/25

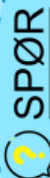
Handlingsveileder vold og overgrep mot barn

Hva gjør jeg VED MISTANKE OM VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN?

- for deg som jobber med barn, er offentlig ansatt eller nabo

- Blåmerker, gjerne flere steder på kroppen
 - Brann- og kuttskader
 - Svimmelhet
 - Søvn og spiseproblemer
 - Vondt i magen
 - Uro og irritabilitet
 - Tristhet og tilbaketrekking
- Utagerende eller «pleasende» adferd
 - Reaksjoner ved berøring
 - Sårhet, smerter i underliv
- Gjentatte urinveisinfeksjoner, utflod, blod
 - Seksualisert adferd
 - Selvskading
- Hyppige legebesøk og innleggelser på sykehus (med diffuse symptomer)
 - Dårlig tannhelse
- Familien motsetter seg innsyn i familien
 - Bruk av rusmidler

Prøv å spørre om hva som har skjedd, mens du samtidig ivaretar barnet. Bruk barnets egne ord, vær nysgjerrig og utforskende i spørsmålene. Det holder at du avdekker vold – du trenger ikke la barnet gå inn i mye detaljer.

Start gjerne med:

- *Jeg har lagt merke til at...*
Beskriv så det du ser:
- *du ofte har vondt i magen*
- *du virker trøtt/trist*
- *du har blåmerker på armen.*

Tips!

- ✓ Gjenta det barnet sier.
- ✓ Still åpne spørsmål (ikke ledende)
- ✓ Bruk støtteord som:
 - "mmm..., ja, fortell, fortell mer"
- ✓ Spør gjerne flere ganger, si:
 - "Jeg er her og kom innom hvis du vil snakke med meg."
- ✓ Avtal et nytt møte med barnet.

Volden kan ha mange ansikter – den kan være fysisk, psykisk, seksuell, eller handle om omsorgssvikt. Den kan også handle om frykt for ny vold eller for at ting blir ødelagt. **Følg intuisjonen din!**

Vold og overgrep kan skje i alle familier, uavhengig av sosial bakgrunn.

Prøv å se bak fasaden!

Husk:

A være vitne til vold har like alvorlig effekt på barn som å selv bli utsatt for vold

Et barn kan fortelle om hendelser hjemme litt plutselig, for eksempel i en samlingsstund, i frikvart osv. Inviter da barnet til samtale:

- *Da du sa det ... tidligere i dag, hva mente du da?*
- *Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan...*
- *Hva skjer videre da?*
- *Du har fortalt meg om...*

Utvís varsomhet og ikke spør for detaljert, det er politiet eller barnehusene som foretar avhør av barnet og ønsker være den første som spør barnet om detaljene. Få barnet til å fortelle åpent!

Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt, og tydeliggjør at det hun/han har sagt er viktig.

Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen.

Forklar at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt.

HVA GJØR DU?

- ✓ Noter ned det som barnet har fortalt, så ordrett som mulig. Dokumentasjon er viktig, skriv "mor sier...", "barnet forteller..."
- ✓ Du kan drøfte saken anonymt med barnevern, krisesenter, politi eller konsultasjonsteamet
- ✓ Drøft gjerne den konkrete saken med leder og/eller kollega, der dere sammen legger en plan over hvem som gjør hva på hvilket tidspunkt (akutte tiltak, bekymringsmelding, henviser til hjelpeapparat).
- ✓ **NB! Ved mistanke om vold og overgrep mot barn fra foresatte skal IKKE foresatte kontaktes.**

HANDLE

AKUTT

Når du har grunn til å tro at et barn utsettes for vold eller overgrep eller kommer til å bli utsatt for det, har du avvergeplikt.

- ved fysiske skader
- ved symptomer etter psykisk vold
- ved alvorlige trusler
- ved mistanke om seksuelle overgrep
- når barnet viser redsel for å gå hjem
- når barnet blir hentet av ruset foreldre
- ved mistanke om nært forestående / gjennomført kjønnslemlestelse eller tvangsekteskap

- ✓ **Varsle politiet umiddelbart.**
- ✓ **Varsle Barnevernet / barnevernvakta samtidig**

Ved synlige skader, ta gjerne bilder. Vurder om barnet skal til lege for å sikre bevis.

Din plikt er selve varslingen. Politiet vil etterforske og sørge for avhør ved barnehusene.

NB! Ved mistanke om vold og overgrep mot barn, skal IKKE foresatte kontaktes.

Vær oppmerksom på at faktorer som samlivsbrudd, arbeidsledighet, sykdom, trygd og rusmisbruk i familien kan bety økt risiko for alvorlig vold.

AVVERGEPLIKT:

Alle har en personlig plikt til å anmelde eller på annen måte avverge og hindre straffbare forhold.

Avvergeplikten (§ 196) inntreffer ved straffbare forhold og er et personlig ansvar, uten hensyn til taushetsplikten.

HVA GJØR DU VED MISTANKE OM AT ET BARN ER VITNE TIL VOLD ELLER UTSETTES FOR VOLD ELLER SEKSUELLE OVERGREP?

- ✓ **Bekymringsmelding sendes barnevernet**

Den skal inneholde:

Personalia, årsaken til bekymring, beskrivelse av hva du har sett, hørt, observert, og når.

Oppgi kontaktperson og hva som allerede er gjort.

Meldingen sendes i samarbeid med leder. Hvis ledermottsetter seg å signere, har du et selvstendig ansvar for å sende meldingen med din underskrift.

Barnevernet gir melderens tilbakemelding når meldinger mottatt og undersøkelsen er avsluttet. Som venn eller nabo får du kun vite om meldingen er mottatt.

Husk!

Du skal kun melde fra om din bekymring. Det er barnevernetsom undersøker saken og avgjør videre tiltak.

- ✓ **Anonyme drøftinger**

Er du usikker? Ring barnevernet for å drøfte saken anonymt. Møter du barn gjennom jobben din kan du også kontakte Statens Barnehus.

Oppheving av taushetsplikt

Plikten til bekymringsmelding opphever taushetsplikten kun ved høy terskel, vurdert etter lovhjemmel, nødvendighet, rettighetsbeskyttelse, og formålssegnerhet.

Alle krav må oppfylles!

MELDEPLIKT

Du har en selvstendig plikt til å melde fra til barnevernet ved mistanke om vold.

HVIS SAKEN ER HENLAGT, MEN VOLDEN FORTSETTER?

- ✓ **Ny melding til barnevernet**

Meld forholdet på nytt til barnevernet, som i mellomtiden kan ha mottatt flere bekymringsmeldinger.

- ✓ **Informasjon om hjelpetilbudene til hjemmet**

Gi elever og foreldre informasjon om vold i nærrelasjoner og hjelpetilbudene. Send med brosjyrer hjem eller del ut på foreldremøter.

VIKTIGE TELEFONNUMMER I BERLEVÅG - AKUTT

- Politi: 78 97 20 00
- Barnevern (kontortid): 46 40 03 75
- Barnevernvakta: 46 40 03 71
- Vest-Finnmark Kriesenter: 48 50 44 85
- Alarmtelefonen for barn og unge: 116 111

SAMTALE, RÅD, VEILEDNING på dagtid

- Helsepsykeleier: 45 87 98 62
- Familievernkontoret: 78 99 57 70
- Statens Barnehus: 47 48 99 33
- Støttesenteret mot incest og seksuelle overgrep: SMISO: 80 05 70 00
- Mental Helse Hjelpetelefon: 116 123

Berlevåg Kommune

Kartlegging av Tilbud, Kompetanse og Samhandling i Berlevåg Kommune

Tilbud under Svangerskap/Barsel	Hva	For hvem	Sted	Fagpersonell	Kommentar
BARNEVERN					
Råd og veiledning	Foreldre/ rus/vold/ psykisk helse	Gravide med utfordringer knyttet til rus/vold/ psykisk helse	Barnevernstj enesten	Barneverns- konsulent	Barnevernstjenesten kan gi råd og veiledning til gravide som er usikre eller som har utfordringer som kan påvirke det ufødte barnet eller barnet etter fødsel
JORDMOR					
Første Kontroll hos jordmor	TWEAK/AUDIT; Kartlegging alkoholforbruk	Alle gravide/ partnere	Hos jordmor	Jordmor	
Første kontroll hos jordmor	Kartlegging av psykisk helse	Alle gravide	Hos jordmor	Jordmor	
Uke 24/28	Kartlegging vold	Alle gravide	Hos jordmor	Jordmor	
Fødsels- og foreldreforberedende kurs	psykisk helse, vold, parforhold	1. gangs foreldre	digitalt	jordmor	
Etterkontroll	EPDS/fødselsd epresjon	alle	Hos jordmor	Jordmor	
Etterkontroll	Prevensjons- veiledning	alle	hos jordmor	jordmor	
Tilbud 0-6 år	Hva	For hvem	Sted	Fagpersonell	Kommentar
HELSESYKEPLEIER					
Oppfølging nyfødt (4 ukers kontroll)	I trygge hender	Foreldre	Helse- stasjon/ evt. hjemme	Helse- sykepleier	Forebygge vold (spesielt filleristing)

Helsekontroll 0-4 år	Helsekontroller jf. retningslinjer	Barn/foreldre	Helsestasjonen evt. hjemme	Helsesykepleier, lege og ev. fysioterapeut	Lege har faste kontroller med helsesykepleier, fysioterapeut ved behov
Oppfølging nyfødt (4 måneders kontroll)	Trygghetssirkel	Foreldre	Hjemme/helsestasjonen	Helsesykepleier	Forebygge atferdsproblemer på et tidlig tidspunkt
BARNEHAGE					
Kartleggingsverktøy	Alle med	Alle barn i Bhg	Avdelinger i Bhg	Ansatte	Generell utvikling
	TRAS	Ved behov		Ped.ledere/styrer	språkutvikling
	Begrepstesting	Før skolestart	Alle førskolebarn	Ped.ledere	språkutvikling
Skoleforberedende opplegg	Trampoline aktivitetshefte og nettversjon	Før skolestart		Ped.leder	
Språk	Språkpakker og språkgrupper	Ved behov		Avdelingene	språkutvikling
Førstegangssamtaler	Ved start	alle	Der barnet starter	Ped.ledere	Generell utvikling og barns behov
Overgangssamtaler	Bhg-Skole	Foreldre til skolestartere	Bhg	Ped.leder/styrer	Spesielle behov
Barns Utvikling	Foreldre-samtaler 2 ganger i året	Barna/foreldre	Avdelinger	Ped.leder	Barns Utvikling
Kompetanseheving	rekomp	Alle ansatte	Alle avdelinger	Alle	Kompetanseheving på barn
Kompetanseheving	Kompetanse-løftet for spesial-pedagogikk	Alle Ansatte	Alle	Alle	Alle barn/ fokus på barn med spesielle behov
Kompetanse	Veiledning	Ved behov	Avdelinger	PPT	Barns behov og utvikling
Kartlegging av enkeltbarn	Språk, sosial kompetanse og annet	Ved behov	bhg	PPT/styrer	Adferd/utvikling
Spesialpedagogisk hjelp	Oppretting av ansvarsgrupper	Ved vedtak	bhg	Tverrfaglig	Barns Samarbeid utvikling
Samarbeid	tverrfaglig	Ved behov	kommunen	Helse, lege, bhg, skole,	Sårbare barn

				barnevern og PPT	
Samarbeid eksternt	Ved vedtak	ved vedtak	PPT	PPT	
PPT					
Drøfting/kompetanse-heving	Veiledning	Personale i barnehagen	Barnehagen PPT-kontor	PPT Personale i barnehagen	Atferd/utvikling/tilrettellegging
Kartlegging enkeltbarn, videre henvisning v behov	Sosial utvikling språkutvikling gjennom observasjon, testing og samtale	Barn, foreldre	Barnehagen	PPT Pedagoger	Atferd og utvikling
Ved behov for spesialpedagogisk hjelp	Utarbeide sakkyndig vurdering	Barn, foreldre	Barnehagen	PPT	Atferd og utvikling
Tilrettelegging	Spesialpedagogisk hjelp	Barnet	Barnehagen	Pedagoger PPT	I samarbeid med eksterne instanser som barnehabilitering ved behov.
BARNEVERN					
Foreldreveiledning	Veiledning rundt grensesetting, barnets grunnleggende behov (fysisk, emosjonelt, psykisk), trygge rammer/trygg havn, kunne følge barnet og møte det der det er, (COSP), generell rådgivning rundt rammer og struktur i hverdagen	Foreldre som er usikre og som ønsker råd/veiledning rundt foreldrerollen (lavterskel – uten at det er snakk om noen bekymring)	Barnevern-tjenesten	Barneverns-konsulenten	
Avhjelpe med støttekontakt/avlastning/besøkshjem etc.		Enslige forsørgere, foreldre med barn med særskilte behov, foreldre som sliter ift.	Barnevern-tjenesten	Barneverns-konsulenten	

		psykisk/fysisk helse, etc.			
Kurs (COSP)	Foreldrekurs	Foreldre som er usikre ift. foreldrerollen, ift. samspill med barnet eller som ønsker hjelp til å møte behov/atferd. Kan være spesielt nyttig for foreldre som selv har vokst opp under utfordrende omstendigheter, eks. har opplevd vold eller omsorgssvikt.	Barnevern-tjenesten	Barneverns-konsulenten i Båtsfjord	Foreløpig kun i Båtsfjord; på sikt vil dette være også i Berlevåg.
Identifikasjon av faktorer som sannsynliggjør at det er forekommet omsorgssvikt/vold i hjemmet		Samarbeidspartnere i skole og barnehage	Barnevern-tjenesten	Barneverns-konsulenten i samråd med leder	
Tilbud Grunnskole	Hva	For hvem	Sted	Fagpersonell	Kommentar
HELSESYKEPLEIER					
Helsekontroll	Helsekontroller og vaksinasjoner jfr. retningslinjer	Elever	Helsesykepleiers kontor på skolen	Helsesykepleier	
Helsesamtaler	3 og 8 klasse, med vekt/høyde og samtale	Elever	Helsesykepleiers kontor på skolen	Helsesykepleier	3 klasse: foreldre får brev i posten i etterkant med info om målingene
Skolehelsetjenesten	Drop-in	Elever, lærere, foreldre	Kontor på skolen hver mandag fast (fredager ved behov for avtaler).	Helsesykepleier	

Seksualitet	Uke Sex Pubertetsundervisning Prevensjonsveiledning	Elever i 5 og 9 klasse	Klasserom	Helsesykepleier i samarbeid med lærere	5 klasse: pubertet 9 klasse: prevensjon
Forberedelse videregående skole	Å flytte hjemmefra	Elever i 10 klasse	Klasserom	Helsesykepleier, psykiatrisk sykepleier og lærere	Hvordan klare seg på hybel
Samtaler	Enkeltsamtaler Samtaler med foreldre Samtale/veiledning	Elever Foreldre Lærere	Helsesykepleiers kontor på skolen Helsesykepleiers kontor på skolen eller helsestasjonen Helsesykepleiers kontor på skolen	Helsesykepleier Helsesykepleier Helsesykepleier	Drøfting med tillatelse fra foreldre
SKOLE					
Samtaler	Elevsamtaler/foreldresamtaler	Elever, foreldre	Skolen	Kontaktlærere/pedagoger/rådgiver/sosial lærer	
Kartlegging	Kartlegging faglig ståsted	elever	Skolen	Pedagoger	
Kompetanseheving	Internt støttesystem og tilpasset opplæring	Pedagogisk personale	Skolen	Pedagoger, ppt	Tidlig innsats
Samarbeid med mobbeombud	Forståelse av mobbing Foresattes roller	Elever Foreldre Pedagoger	Skolen	Pedagoger Assistenter PPT	Forebygging Adferd og utvikling

	Læringsmiljø				
Tilrettelegging	Spesial-pedagogisk hjelp	Elever	Skolen	Pedagoger	
Tidlig innsats	Spesial-pedagogisk hjelp før eventuelt enkeltvedtak	Elever	Skolen	Spesial-Pedagog, Rektor, PPT, ressurslærer	Forebygging
PPT					
Drøfting/kompetanse heving	Veiledning	Pedagoger i skole Foreldre	Skolen PPT kontor	PPT Ansatte i skole	Atferd og utvikling, faglige vansker
Kartlegging enkeltelever, videre henvisning ved behov	Samtaler, observasjon og testing (lesing, matematikk, konsentrasjon mm)	Elev, foreldre	Skole PPT kontor	PPT Pedagoger Foreldre Elev	Atferd og utvikling, faglige vansker
	Utarbeide sakkyndige vurderinger	Elev Foreldre	Skole PPT	PPT	Atferd og utvikling, faglige vansker
Tilrettelegging	Individuell tilrettelagt opplæring	Elev	Skolen	Pedagoger PPT	
BARNEVERN					
Foreldreveiledning	Veiledning rundt grensesetting, barnets grunnleggende behov (fysisk, emosjonelt, psykisk), trygge rammer/trygg havn, kunne følge barnet og møte det der det er, (COSP), generell rådgivning rundt rammer og struktur i hverdagen	Foreldre som er usikre og som ønsker råd/veiledning rundt foreldrerollen (lavterskel – uten at det er snakk om noen bekymring)	Barneverns-tjenesten	Barneverns-konsulent	

Avhjelpe med støttekontakt/avlastning/besøkshjem etc.		Enslige forsørgere, foreldre med barn med særskilte behov, foreldre som sliter ift. psykisk/fysisk helse, etc.	Barneverns-tjenesten	Barneverns-konsulent	
Kurs (COSP)	Foreldrekurs	Foreldre som er usikre ift. foreldrerollen, ift. samspill med barnet eller som ønsker hjelp til å møte behov/atferd. Kan være spesielt nyttig for foreldre som selv har vokst opp under utfordrende omstendigheter, eks. har opplevd vold eller omsorgssvikt.	Barneverns-tjenesten	Barneverns-konsulent i Båtsfjord	Foreløpig kun i Båtsfjord; på sikt vil dette være også i Berlevåg.
Identifikasjon av faktorer som sannsynliggjør at det er forekommet omsorgssvikt/vold i hjemmet		Samarbeids-partnere i skole og barnehage	Barneverns-tjenesten	Barneverns-konsulent i samråd med leder	

Vedtatt av kommunestyret 20/2-25 under sak 31/25

II Grunnlag for handling

Vedtatt av kommunestyret 20/2-25 under sak 31/25

Juridisk Rammeverk

Lov om barnevern

I januar 2022 trådte oppvekstreformen i kraft. En av de mange endringene er hensikten å fremme forebyggende tiltak, gi tidlig innsats og krav for kommunen til å samarbeide tverrfaglig mellom alle tjenestene som berører barn og deres familier.

Reformen har til hensikt å forskyve fokuset fra kostbare spesialiserte tiltak som fosterhjem og institusjoner, mot mer lokalt forankrede og tilpassede løsninger. Sentralt i reformen er en omfordeling av ansvar fra staten til kommunene, med en tydelig målsetning om å styrke arbeidet med tidlig intervensjon og forebyggende tiltak.

Dette innebærer å tilby et helhetlig tjenestetilbud på tvers av sektorer, med fokus på å møte barn og familiers behov på et tidlig stadium. Den overordnede hensikten med reformen er å sikre bedre tilpasning av hjelpetiltak, styrke rettssikkerheten til barn og familier, samt effektivisere ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet.

Sentrale grep inkluderer økt bruk av digitale verktøy og utvikling av lavterskeltilbud nærmere innbyggerne. Oppvekstreformen gjenspeiler også krav for brukermedvirkning.

Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028)

Barn, som er spesielt sårbare, har rett til beskyttelse og omsorg, spesielt hvis foreldrene utøver vold. Planen legger vekt på tidlig læring for barn om kroppslige grenser og seksualitet, samt viktigheten av at barn kan be om hjelp. Regjeringen prioriterer tiltak for en trygg barndom, med særlig fokus på de minste barna og overgrep på internett. Forebygging av problematisk seksuell atferd hos barn og unge er også viktig.

Arbeidet for et mer likestilt samfunn er en viktig del av voldsforebyggende arbeid. Vold i nære relasjoner rammer oftest kvinner, som opplever gjentatt og alvorlig vold. Kjønnssdimensjonen og andre sosiale faktorer som alder, etnisitet, funksjonsevne, kjønnsidentitet og seksuell orientering må tas i betraktning i bekjempelsen av vold.

Følgende internasjonale konvensjoner er fremhevet i handlingsplanen som grunnleggende for arbeidet og mål som må overholdes:

Istanbulkonvensjonen og overvåkningsorganet GREVIO:

Formålet med konvensjonen er å forebygge og bekjempe alle former for vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, å beskytte rettighetene til kvinner som er utsatt for slike overgrep, og å fremme nasjonalt og internasjonalt samarbeid mot overgrep.

Kvinnediskrimineringskonvensjonen:

FNs konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner (CEDAW) inneholder internasjonalt anerkjente prinsipper og tiltak for å beskytte kvinner mot alle former for diskriminering, inkludert sivile, sosiale, økonomiske og politiske rettigheter.

Barnekonvensjonen:

Grunnsynet bak konvensjonen er å betrakte barn som selvstendige individer med egne rettigheter. Konvensjonen gir et bredt spekter av rettigheter til barn, og har også flere bestemmelser om barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep. Barnekonvensjonen er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven, og har ved motstrid forrang foran bestemmelser i annen lovgivning.

Lanzarotekonvensjonen:

Europarådets konvensjon om vern av barn mot seksuell utnytting og seksuelt misbruk ble iverksatt i Norge den 1. oktober 2018. Formålet med konvensjonen er å forebygge og bekjempe alle former for seksuell utnytting og seksuelt misbruk av barn, beskytte rettighetene til barn som er utsatt for slike overgrep, og å fremme nasjonalt og internasjonalt samarbeid mot slike overgrep. Den inneholder et bredt spekter av forebyggende tiltak samt hjelpe- og støttetiltak for overgrepsutsatte, og tiltak overfor seksuallovbrytere.

Opptrappingsplanen samler ulike former for vold og overgrep i en helhetlig tilnærming og viderefører tiltak fra tidligere handlingsplaner. Den er delt inn i fem hovedområder:

1. Helhetlig og samordnet innsats
Målet er å få på plass en helhetlig og samordnet nasjonal politikk i arbeidet mot vold og overgrep
2. Forebygging
Målet er å hindre vold og overgrep, og å avdekke slike handlinger tidlig for å stanse volden. Behandlingstilbud til voldsutøveren er en viktig del av den forebyggende innsatsen.
3. Bistand og beskyttelse
Målet er å beskytte volds- og overgrepsutsatte mot ytterligere vold og overgrep og sørge for at nødvendig bistand og beskyttelse er tilgjengelig for utsatte.
4. Straffeforfølgning
Målet er å stille utøvere av vold og overgrep til ansvar for sine straffbare handlinger og sikre et tilgjengelig rettsvern for utsatte.
5. Vold og overgrep i samiske samfunn
Målet er å sikre en helhetlig og samordnet politikk mot vold og overgrep i samiske samfunn.

Handlingsplanen for omsorgssvikt og atferdsvansker i Berlevåg kommune bygger på hele opptrappingsplanen, men har størst fokus på de to første områdene (Helhetlig og samordnet innsats og Forebygging).

Her følger en kort oppsummering av innholdet fra de to første områdene.

Helhetlig og samordnet innsats

Under helhetlig og samordnet innsats forstås arbeidet med å integrere innsatsen på tvers av landegrenser, fag- eller ansvarsområder. Handlingsplanen understreker at mange former for vold og tidligere separate planer nå er integrert.

«Opptappingsplanen omfatter flere former for vold som tidligere har vært behandlet i flere egne handlingsplaner og strategier. De ulike formene for vold og overgrep ses i denne planen i sammenheng, og det gis en samlet framstilling av utfordringer på feltet. Dette skal bidra til mer helhetlig forebygging og bekjempelse av vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.»
- fra Opptappingsplan Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner(2024–2028) (Prop. 36 S (2023–2024))

I tillegg fokuserer handlingsplanen på samarbeidet mellom de hierarkiske nivåene fra regjeringen og departementene til lovgivningen; fra fylkeskommunene ned til kommunene, for å sikre beskyttelse av barn og personer i risiko over hele landet. Som grunnlag for en helhetlig gjennomføring blir mål og retningslinjer fra internasjonale konvensjoner og organer tatt i betraktning. Som medlem av FN og undertegner av disse forpliktelsene, har Norge et stort ansvar for å omsette disse målene i praksis.

Forebygging

God forebygging og tidlig innsats mot vold og overgrep kan redusere behovet for mer omfattende tiltak senere og spare samfunnet for store menneskelige og økonomiske kostnader. Det er viktig å styrke samfunnets motstandskraft gjennom gode oppvekstsvilkår, tilgang til nødvendige tjenester, og holdningsskapende arbeid.

Regjeringen ønsker å gjøre forebygging til en hovedstrategi, med fokus på kunnskapsbaserte tiltak, tverrfaglig samarbeid og kompetanseheving i relevante tjenester. Økt innsats er også nødvendig for å forebygge internettrelaterte overgrep mot barn og unge.

Behandlingstilbud til voldsutøvere er en viktig del av den forebyggende innsatsen.

«Gode oppvekstsvilkår for barn og unge og en velfungerende politikk som sikrer tilgang til utdanning, arbeidsmarked, bolig og helse- og sosialtjenester øker samfunnets motstandskraft mot vold og utgjør grunnmuren for det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Mindre kriminalitet gir dessuten befolkningen økt sikkerhet og trygghet, og legger grunnlag for bedre folkehelse og en bærekraftig utvikling. NKVTS finner i sin omfangsstudie fra 2023 en klar sammenheng mellom levekårsutfordringer og voldsutsatthet. Fravær av vold er viktig for helse og livskvalitet i oppveksten og gjennom hele livsløpet.»
- fra Opptappingsplan Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner(2024–2028) (Prop. 36 S (2023–2024))

Forebyggende Arbeid

Selv om mange kommuner strukturerer sine handlingsplaner på lignende måte, har vi valgt å følge en tilsvarende tilnærming. Vårt forebyggende arbeid er rettet mot å redusere risikofaktorer knyttet til uønskede hendelser, sosiale utfordringer, sykdom og dødelighet. Våre mål er reduksjon og varige, helhetlige endringer. Dette oppnås først og fremst ved å fremme helse for alle. Symptomene og atferden som skal forebygges er ofte svært komplekse og har mange årsaker som strekker seg dypt inn i samfunnet. De kan ikke fullstendig utryddes, og derfor er det viktig å understreke at forebygging i vårt syn ikke er en prosess for å fjerne det uønskede, men en prosess for å fremme det vi ønsker å se mer av.

En trygg og god oppvekst bidrar til å styrke motstandskraft, eller bedre kjent som resiliens, slik at barn og ungdom er i stand til å overvinne livets vanskeligheter og utfordringer, i stedet for å bli skadet og svekket av dem.

Siden ressursene er begrensede, må kommunen gjennomføre en triage av utfordringene for å kunne fokusere på de mest presserende behovene. Ved å bruke Heckman-kurven og kunnskap om de mest lønnsomme "investeringene" i et menneske, blir det tydelig at tidlig innsats er den mest effektive. Etter evaluering av ressursene i kommunen kan vi konkludere med at barn og ungdom som er i fare for å oppleve omsorgssvikt eller utvikle atferdsvansker på grunn av andre forhold, trenger vår oppmerksomhet og innsats gjennom tidlig innsats og forebyggende arbeid.

Handlingsplanen er utviklet for å handle så tidlig som mulig på tvers av etater og ansvarsområder. Når det gjelder begrepsforståelse og definisjon av forebygging, finnes det forskjellige tilnærminger. Vår tilnærming bygger på rapporten fra Institute of Medicine:

(Reducing Risks for Mental Disorders: Frontiers for Preventive Intervention Research, 1994.)

Her skiller man mellom tre nivåer som varierer fra en bred masse av mottakere eller målgrupper (universell), til mer avgrensede forhold hos grupper (selektiv), og til slutt individer som har behov for spesielle eller tilpassede tiltak basert på deres omstendigheter (indikert).

Disse tre nivåene brukes fordi kategoriene hjelper til med å forstå omfanget og mengden av mennesker som anses som målgruppe. Som tommelfingerregel kan man si at jo bredere målgruppen er, desto mer generelt er tiltaket, og derfor mindre i stand til å fange opp risikogrupper eller adressere de første tegnene på problemer. Fordelen er at mange kan nås med et tiltak, og verdien begrunnes i at det hjelper nesten uavhengig av livssituasjon og forhold. Selv om "nesten" alle profiterer, er det ikke nødvendigvis "nok" hjelp for grupper med økt risiko eller individer som lever i eller med en problematisk situasjon.

Et kostnadsfritt tilbud som gir foreldre enkle tips for å forbedre forholdet til barna, er noe nesten enhver forelder kan ha nytte av. Selv om innholdet er nyttig for foreldre med psykiske lidelser eller rusproblematikk, kan omstendighetene kreve et tilbud som er tilpasset deres spesifikke virkelighet for at de skal være i stand til å forbedre forholdet til barna sine.

Samordning

Fra 1. august 2022 ble det innført endringer i 11 lover knyttet til velferdstjenester, som ble fulgt opp av den nasjonale veilederen «Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier». Disse endringene i lovverket har som mål å håndtere komplekse utfordringer som krysser ulike ansvarsområder, ofte kjent som gjenstridige problemer. Lovendringene tydeliggjør kommunens ansvar for å sikre at hver enkelt mottaker får et koordinert tjenestetilbud. Kommunen, og ikke enkeltstående tjenester, har ansvaret for samordning.

Det er ofte tydelig hvilken tjeneste som skal ha hovedansvaret for koordineringen, spesielt når en tjeneste har mest kontakt med barnet eller ungdommen. Barnet eller ungdommen skal få muligheten til å uttrykke sitt syn på hvilken tjeneste som skal koordinere deres saker, og vurderingen bør baseres på hva som er til barnets beste, med vekt på barnets og foreldrenes meninger. Samordningsplikten innebærer en endring i hvordan ansvaret fordeles, men påvirker ikke den enkelte tjenestes myndighet til å ta faglige beslutninger.

Taushetsplikt og tverrfaglig samarbeid

Taushetsplikt

Som allerede nevnt, skal handlingsplanen baseres på en helhetlig og samordnet innsats. En av de mest krevende barrierene for offentlige ansatte utenfor barneverntjenesten er usikkerhet om taushetsplikt og meldeplikt, spesielt i samarbeid utenfor egen etat.

Handlingsplanen inneholder derfor et helt kapittel som gir hjelp og ressurser for å forstå avveiningsprosessen, samt inngrep eller fravær av slike, for å sikre at lovene blir overholdt.

Oppmerksomhetsplikt

Grunnleggende lovtekster som faller inn under oppmerksomhetsplikten, og som inneholder informasjon om meldeplikt til barnevernstjenesten, er angitt og inkludert under oppmerksomhetsplikten.

«Formålet med oppmerksomhetsplikten er at den skal bidra til at velferdstjenestene og deres ansatte er i bedre stand til å hjelpe sine brukere. Oppmerksomhet på behovet for hjelp fra andre tjenester kan bidra til tidligere innsats, og et mer helhetlig hjelpetilbud.»

(Nasjonal Veileder Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier (2022) / Kapittel 7)

Barnevernloven § 13-2 (*Lov om barnevern*)

Barnehageloven § 44 (*Lov om barnehager*)

Opplæringslova § 24-3 (*Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa*)

Privatskolelova § 7-4 (*Lov om private skolar med rett til statstilskot*)

Sosialtjenesteloven § 45 (*Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen*)

Integreringsloven § 49 (*Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid*)

Folketrygdloven § 25-11 (*Lov om folketrygd*)

Helsepersonelloven § 21, 33 (*Lov om helsepersonell m.v.*)

Forvaltningsloven § 13 (*Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker*)

Familievernkontorloven § 10 (*Lov om familievernkontorer*)

Krisesenterlova § 6 (*Lov om kommunale krisesentertilbod*)

Menneskerettsloven Artikkel 8 (*Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett*)

Avvergeplikten etter Straffeloven § 196 gjelder for alle innbyggere, men berører også meldeplikt og avvergeplikt.

Vilkår at det offentlige kan gripe inn:

Vilkårene som må være til stede for at plikten til å sende en bekymringsmelding og dermed oppheve taushetsplikten trer i kraft, er nært knyttet til vilkårene for omsorgsovertakelse, pålagt helseundersøkelse, opplæring eller behandling, eller plassering i en institusjon uten samtykke. Dette betyr at terskelen er veldig høy og må vurderes etter følgende krav:

- Lovhjemmel
- Nødvendighet og forholdsmessighet
- Beskyttelse av andres rettigheter
- Egnet til å oppnå formålet

Alle krav må oppfylles, og dersom det er tvil, er det alltid mulig å drøfte saken anonymt for å få hjelp fra barnevernet eller andre tjenester.

Barnevernloven § 13-2

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold i følgende tilfeller:

- a. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller utsatt for annen alvorlig omsorgssvikt
- b. når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling
- c. når det er grunn til å tro at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring
- d. når et barn har vist alvorlige atferdsvansker ved å begå alvorlige eller gjentatte lovbrudd, ved problematisk bruk av rusmidler, eller ved å ha vist annen form for utpreget normløs atferd
- e. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Hvis situasjon som vurderes beskriver minst en av de fem vilkårene (a-e) er meldeplikt innfridd.

Annotasjon: Alvorlige sykdommer subsumert under b) også innebærer spiseforstyrrelser, alvorlig selvskading og barn med spesielle psykiske utfordringer som ikke for nødvendig behandling fordi foresatte motsetter seg det.

Kilde av Bekymring

Det er også viktig å være klar over opprinnelsen til informasjon som gir grunn til bekymring. Et barn som selv forteller om en situasjon, skal vektas mer enn informasjon fra tredjepersoner, særlig når tredjepersonen kan ha motiver for å beskyldre en eks-partner eller svigersønn/datter i forbindelse med en pågående foreldretvistsak.

I tillegg må alvorlighetsgrad og antall forsømmelser vurderes. Handler det om en engangssituasjon, sporadiske hendelser eller vedvarende forekomster?

«Det at et barn ikke lever under optimale forhold vil dermed ikke være nok til å utløse opplysningsplikten. Det må dreie seg om situasjoner hvor det er fare for at barnet tar vesentlig skade.»

(Rundskriv Q-24, mars 2005; Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten)

Hvorfor slik strenge vilkår?

Først og fremst fordi menneskerettighetsloven, Artikkel 8, fastslår at «[enhver] [...] har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon. Husransakelse må ikke finne sted, unntatt i kriminelle tilfeller. Statens myndigheter skal sikre et vern om den personlige integritet.»

Det betyr at antagelser eller gjetninger ikke er tilstrekkelig for å oppheve taushetsplikten.

Vilkårenes høye terskel begrunnes med følgende mål:

- Tillit mellom offentlige ansatte og familier/barnet
- Personvern
- Personlig integritet
- Rask og mer «treffsikker» hjelp til de som trenger det; fra de som best kan bistå

Kort oppsummering om oppmerksomhets- og meldeplikt:

- Man skal melde til Barnevernet når vilkårene for meldeplikt er oppfylt.
- Det kreves dokumentasjon av hvilke opplysninger som vurderes i forhold til lovens vilkår.
- Selvvurdering av om vilkårene er oppfylt er alltid nødvendig, selv om barnevernet har anbefalt å sende en bekymringsmelding.
- I alle tilfeller der taushetsplikt veier tyngre enn meldeplikt, bør foreldre/omsorgspersoner involveres, og det bør spørres om samtykke til å motta hjelp fra andre offentlige tjenester.

Først og fremst skal medvirkning og samtykke være det foretrukne utgangspunktet. Den «gyldne tråden» er ordet alvorlig, som stadig dukker opp i veiledere og lovtekster. Det kan også fastslås at «I tvil, er det bedre å melde fra én gang for mye enn én gang for lite» ikke gjelder i dette tilfellet og er dessuten ulovlig.

Tverrfaglig Samarbeid

For å oppnå helhetlige og koordinerte løsninger er det nødvendig med både strukturer som legger til rette for samarbeid, samt en felles forståelse og gode rutiner i tverrfaglig arbeid. Rolleavklaring, kunnskapsdeling og gjensidig respekt mellom ledere og ansatte med myndighet til å handle er essensielt. Dette danner grunnlaget for å finne effektive løsninger på tvers av sektorer, i samarbeid med innbyggerne.

Berlevåg har investert betydelige ressurser og innsats for å implementere BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats). Størstedelen av prosjektet er gjennomført, og målet er å være klar til å utnytte ressursene og intensivere samarbeidet i BTI-gruppen i begynnelsen av 2025. BTI-gruppen består av oppvekstsjefen, skolesjefen, barnehagelederen, barneverntjenesten, tannhelsetjenesten, PP-tjenesten, helsesykepleier, flyktningkonsulenten og NAV.

I tillegg til samarbeidet i BTI-gruppens arbeid, drøfter gruppen også spørsmål eller utfordringer anonymt med BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk) i Kirkenes, omtrent to ganger i året.

Omsorgssvikt og atferdsvansker

Omssorgssvikt

Omsorgssvikt er et alvorlig samfunnsproblem som påvirker barns fysiske, psykiske og følelsesmessige helse. Når et barn ikke får den nødvendige omsorgen og beskyttelsen hjemme, kan dette få langvarige og skadelige konsekvenser for barnets utvikling og livskvalitet. Bakgrunnen og alvorligheten er at hjernen av barn som er konstant på vakt, truet eller påført skader uten mulighet til å forlate situasjonen, kan utvikles annerledes enn hos barn som får positiv oppmerksomhet og omsorg.

Graden av omsorgssvikt kan variere, og Bufdir (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet) skilles generelt mellom følgende typer:

Når barnet ikke får dekket sine behov

Omsorgssvikt er når barnet ikke får dekket fysiske, psykiske eller følelsesmessige behov, og barnet ikke får den omsorgen og beskyttelsen det trenger hjemme.

Foreldrenes egne utfordringer

Omsorgssvikt kan skyldes psykiske problemer hos foreldre, eller det kan handle om alkohol- eller rusmisbruk, eller kriminalitet.

Noen barn kan også oppleve at foreldrene har en så omfattende konflikt seg imellom at omsorgssituasjonen blir skadelidende.

Andre barn opplever å bli utsatt for fysisk vold, eller de kan oppleve at far, mor eller søsken blir utsatt for vold.

Mestrer ikke grunnleggende omsorg

Noen foreldre mestrer ikke den helt grunnleggende omsorgen, som å gi barnet godt stell, nok mat og nok klær, og setter dermed barnet i en situasjon preget av vanskjøtsel.

Andre foreldre utsetter barnet for psykisk mishandling. Noen foreldre forgriper seg seksuelt på eget barn, eller lar andre voksne forgripe seg seksuelt på barnet.

Mestre barn med særskilte behov

Enkelte foreldre kunne ha mestret et barn med vanlige omsorgsbehov, men mestrer ikke et barn med særskilte behov, for eksempel barn som har nedsatt funksjonsevne eller psykisk eller somatisk sykdom.

Barn kan også utvikle eget rusmisbruk eller andre problemer som gjør det vanskelig eller for krevende for foreldrene å ta godt nok vare på dem.

Atferdsvansker

I følge FHI Rapport 2020, tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger, er barne- og ungdomsårene preget av betydelige følelsesmessige og sosiale endringer. Dette er en kritisk periode hvor atferdsvansker, også kjent som atferdsproblemer og lignende, kan manifestere seg. Selv om det ikke finnes én allment akseptert definisjon av atferdsvansker, refererer det til en vedvarende form for opposisjonell, aggressiv og/eller destruktiv atferd som klart skiller seg fra det som anses som sosialt akseptabelt. Det er anslått at omtrent 5-10 % av barn og unge i Norge opplever atferdsvansker, inkludert alvorlige tilfeller som involverer lovbrudd.

Selv «lette» atferdsvansker kan representere betydelige utfordringer for individet, familien, skolekamerater, lærere og samfunnet generelt. Langsiktige studier viser at tidlig framtrøden av atferdsvansker hos barn øker risikoen for diverse psykiske, fysiske og sosiale problemer senere i livet. Dermed fremheves viktigheten av tidlig intervensjon, spesielt i hjemmemiljøet, for å hindre ytterligere ugunstig utvikling av atferdsvansker.

Tall og data

Berlevåg kommune står overfor betydelige utfordringer når det gjelder å innhente innsikt gjennom anonyme spørreundersøkelser og datainnsamling fra befolkningen. Med et såpass lavt innbyggertall er det vanskelig å gjennomføre undersøkelser der anonymiteten ivaretas, noe som gjør det krevende å få pålitelige og oppdaterte data om innbyggernes behov og utfordringer. Den siste Ungdata-undersøkelsen Berlevåg deltok i ble gjennomført i 2021, og ettersom tiden går, mister denne informasjonen sin relevans og pålitelighet som grunnlag for kommunens tiltak.

Et annet hinder kommunen står overfor, er den nære sosiale strukturen der befolkningen har tette bånd, og der kjennskap til familiebakgrunn ofte er allmenn kunnskap. Dette skaper en følelse av eksponering blant innbyggerne, som kan gjøre det ekstra utfordrende å dele personlige problemer med helsetjenester eller kommunale ansatte. Frykten for at private opplysninger kan spres i lokalsamfunnet, gjør at enkelte avstår fra å søke hjelp, noe som hindrer kommunen i å få et reelt innblikk i de problemene som eksisterer.

Kommunen har også begrenset innsikt i hvilke temaer, særlig innenfor helse og samfunn, som kan være tabubelagte eller underkommuniserte blant innbyggerne. For å imøtekomme dette har kommunen satt sammen en arbeidsgruppe som har vurdert muligheten for å gjennomføre en frivillig undersøkelse. Målet med en slik undersøkelse er å samle nødvendig data for å identifisere hvor behovene er størst, og hvor hjelpetiltak bør styrkes. På tidspunktet for utarbeidelsen av denne handlingsplanen er det imidlertid ingen ytterligere informasjon om denne mulige undersøkelsen tilgjengelig.

Berlevåg kommune vil fortsette arbeidet med å finne løsninger som kan gi en bedre forståelse av innbyggernes situasjon, med respekt for personvern og behovet for anonymitet i datainnsamlingen.

Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Følgende informasjon baserer på publikasjonene og foredrag av Øyvind Kvello. Han er en anerkjent norsk psykolog og forsker som har spesialisert seg på barns utvikling, omsorgssvikt, og risikofaktorer som kan påvirke barns oppvekst. Han har bred erfaring innen barnevern og psykologi, og er kjent for sitt arbeid med å kartlegge risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer som påvirker barns psykiske helse og sosiale fungering. Gjennom sitt arbeid og sine publikasjoner har Kvello bidratt til økt forståelse for hvordan vi kan støtte barn i sårbare situasjoner, både i forskning og i praktisk arbeid med barn og familier.

Barn som lever under ulike former for risiko, som omsorgssvikt, vold eller alvorlige sykdommer, står overfor betydelige utfordringer i sin utvikling. De kan oppleve vansker med å etablere sunne relasjoner, møte utfordringer i skolen, og utvikle psykiske eller atferdsmessige problemer. Noe av det viktigste er å forstå hvordan disse risikoene påvirker barnets kognitive, emosjonelle og sosiale ferdigheter. Et barn som har vært utsatt for omsorgssvikt eller mobbing, kan for eksempel utvikle utrygge tilknytninger eller ha problemer med tillit i relasjoner.

Men selv i møte med alvorlige utfordringer er det mange barn som viser en imponerende motstandskraft, ofte på grunn av visse beskyttelsesfaktorer. Relasjoner spiller en avgjørende rolle her – barn som har trygge, støttende voksne i livet sitt, enten det er foreldre, lærere eller andre omsorgspersoner, har større sjanse for å mestre de utfordringene de møter. Det er også viktig at barnet har et positivt sosialt nettverk, som vennskap eller grupper der de kan oppleve tilhørighet og mestring.

En annen interessant innsikt er hvor stor betydning et trygt og strukturert læringsmiljø har. Barnehager og skoler som klarer å inkludere barna sosialt og faglig, og som tilbyr positive mestringserfaringer, kan fungere som en stabiliserende faktor i livet til barn i risiko. Mestring, selv i små doser, kan ha en stor effekt på barnets selvbilde og psykiske helse. Derfor er det viktig at barn får mulighet til å utvikle interesser og delta i aktiviteter som gir dem en følelse av kontroll og kompetanse.

I bunn og grunn handler det om balansen mellom risiko og beskyttelse. Når risikoene overstiger barnets evne til å håndtere dem, kan konsekvensene bli alvorlige. Men med nok støtte, stabilitet og gode relasjoner, kan barn ofte håndtere selv store utfordringer på en overraskende positiv måte.

Listen* som står nedenfor skal ikke ses som all-inkluderende og utelukkende, men for å gi en oversikt og tendens til hvilke faktorer kan anses som støttende og svekke barn og unge.

* Kilder: Øyvind Kvello – «Barn i Risiko» 2010

<https://osloadvokat.no/2018/06/11/risiko-og-beskyttelsesfaktorer-i-barnevernssaker/>

Liste med Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Risikofaktorer:

- Prematur fødsel med komplikasjoner.
- Alvorlig somatisk sykdom med langvarige eller gjentatte sykehusinnleggelser.
- Utviklingsforsinkelse eller lavt intellektuelt nivå.
- Atferdsproblemer (f.eks. hyperaktivitet, konsentrasjonsvansker).
- Skyhet, sosial tilbaketrekking, utrygghet.
- Psykiske vansker eller lidelser.
- Omsorgssvikt, mishandling, eller utnyttelse.
- Langvarig mobbing.
- Tap av nære relasjoner (f.eks. dødsfall, samlivsbrudd).
- Adopsjon eller plassering i fosterhjem/institusjoner.
- Rusmiddelmisbruk.
- Kriminell atferd, inkludert dyresadisme og brannstifting.
- Promiskuøs livsstil og selvpåførte risikoer.
- Flytting tre eller flere ganger i alderen 1-18 år.
- Barnehage eller skole med dårlig funksjon.
- Omsorgspersoner med psykiske vansker eller lidelser.
- Omsorgspersoner med egen erfaring med omsorgssvikt, mishandling, eller overgrep.
- Omsorgspersoners rusmiddelmisbruk.
- Omsorgspersoners svake kognitive evner eller psykisk utviklingshemming.
- Omsorgspersoners alvorlige fysiske funksjonsnedsettelse eller sykdommer.
- Høyt og langvarig konfliktnivå i familien.
- Vold i familien.
- Kriminalitet hos omsorgspersoner.
- Omsorgspersoner utenfor utdanning eller arbeidsliv.
- Familien er stigmatisert eller sosialt isolert.
- Første- eller andregenerasjons immigrant til Norge.
- Uavklart oppholdsstatus eller avslag på opphold i Norge.
- Lang atskillelse fra omsorgspersoner i tidlig alder.
- Samlivsbrudd mellom foreldrene.
- Barnet har steforelder.
- Oppvekst i belastet nærmiljø.

Beskyttelsesfaktorer

- Alderstilpasset eller bedre fungering på basale kompetanseområder.
- Optimisme, positivt selvbilde, og gode mestringsstrategier fra 10-årsalderen.
- Barnet har venner og tilhører et prososialt fellesskap.
- Fra 8-årsalderen: hobbyer eller interesser hvor barnet opplever mestring.
- God tilpasning til barnehage og skole med sosiale og faglige ferdigheter.
- God omsorgsutøvelse fra omsorgspersonene.
- Foreldre som er godt integrert i samfunnet med ordinær eller bedre fungering.
- Enighet blant omsorgspersonene om verdier og valg.
- Barnet har jevnlig kontakt med andre voksne som investerer tid og har god omsorgskompetanse.
- Omsorgspersoner engasjerer seg positivt i barnets trivsel i barnehage/skole og samarbeider godt.

I tillegg presenterer Øyvind Kvello i et foredrag på «**Te ka slags nøtte**»-konferansen i 2014 en del røde flagg som skal brukes for å observere nærmere eller være oppmerksom på.

Med Øyvinds ord: «Det må drøftes og finnes ut hva livssituasjonen er og hvordan de (barn) har det?»

- Alle barn med fravær over 12%
- Alle barn med problem til aldersadekvate vennskap
- Alle barn med «ekstrem» eller sterke utagerende mønster

Konklusjon

Avslutningsvis setter denne handlingsplanen fokus på forebygging av omsorgssvikt og atferdsvansker hos barn og ungdom, og fremhever betydningen av tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid. Omsorgssvikt, definert som manglende dekning av barnets fysiske, psykiske eller emosjonelle behov, kan ha alvorlige og langvarige konsekvenser for barnets helse og utvikling. Dette gjelder særlig når foreldrene sliter med egne utfordringer som psykiske lidelser, rusmisbruk eller vold. Atferdsvansker, som viser seg gjennom destruktiv eller aggressiv atferd, kan også ha vidtrekkende konsekvenser både for individet selv og samfunnet, og er en tydelig indikator på underliggende problemer som krever rask og målrettet handling.

Det som er helt avgjørende i arbeidet med å forhindre disse utfordringene, er forståelsen av at barnets motstandskraft kan bygges opp gjennom både strukturelle og individuelle tiltak. Barna må tilbys trygge, stabile og støttende omgivelser, der de utvikler evnen til å håndtere motgang uten å bli svekket av den. Dette kan best oppnås gjennom et bredt samarbeid mellom ulike tjenester og profesjoner, som alle jobber sammen for å sikre at barn i risikozonen får den hjelpen de trenger så tidlig som mulig.

Tidlig innsats er et bærende prinsipp i forebyggingsarbeidet, og planen bygger på forskning som viser at tidlige tiltak gir størst avkastning – både for barnet og for samfunnet. Jo tidligere problemene oppdages og håndteres, desto større er sjansen for å forebygge alvorligere konsekvenser senere i barnets liv. Dette innebærer at både skoler, barnehager, helsevesenet og andre relevante aktører må være årvåkne og følge opp barn som viser tegn til omsorgssvikt eller atferdsvansker.

I tillegg til risikofaktorene, som omsorgssvikt og sykdom, presenterer planen også en rekke beskyttelsesfaktorer som bidrar til å styrke barns utvikling. Trygge relasjoner til voksne, et støttende sosialt miljø, samt muligheter for mestring i skole og fritidsaktiviteter, er avgjørende for å bygge opp barnets motstandskraft mot livets utfordringer. Det er gjennom slike tiltak at Berlevåg kommune sikter mot å fremme en sunn og trygg oppvekst for sine yngste innbyggere.

Til slutt er det viktig å understreke at forebygging ikke handler om å eliminere alle problemer, men om å fremme de positive faktorene som skaper grobunn for en trygg og god barndom. Gjennom denne handlingsplanen forplikter kommunen seg til et langsiktig arbeid for å sikre at barn og unge får den støtten de trenger for å utvikle seg til robuste, trygge voksne.

Vedtatt av kommunestyret 20/2-25 under sak 31/25

Berlevåg k o m m u n e

